

Sygn. akt V Ca 76/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny-Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Gutkowska (spr.)
Sędziowie:	SO Joanna Staszewska SO Ewa Cylc
Protokolant:	Olga Michalec

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2012 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko C. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego (...) w Warszawie

z dnia 29 września 2011 r., sygn. akt I C 207/11

oddala apelację.

Sygn. akt V Ca 76/12

UZASADNIENIE

(...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie od C. K. na jej rzecz kwoty 6 073,46 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty i zwrot kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że powodowa spółka jest w posiadaniu weksla wystawionego przez pozwaną. Powód wskazał, iż materialnoprawną podstawę roszczenia stanowi art. 76 ustawy prawo wekslowe. Wywodził także, iż pozwana w dniu 18 stycznia 2002 r. zawarła z (...) S.A. w W. umowę agencyjną. Zabezpieczeniem roszczeń wynikających z tej umowy stanowił weksel in blanco wystawiony przez stronę pozwaną. Jednocześnie w uzasadnieniu podniesiono, iż na kanwie sprawy I C 930/09, gdzie powód dochodził swojego roszczenia w stosunku do pozwanej z weksla, pozwana podniosła zarzut przedawnienia zobowiązania wekslowego, co skutkowało cofnięciem pozwu w tamtej sprawie bez zrzeczenia się roszczenia i umorzeniem przez Sąd postępowania.

Wyrokiem z dnia 29 września 2011 r. Sad Rejonowy (...) w Warszawie oddalił powództwo.

Podstawą tego wyroku były następujące ustalenia i rozważania:

W dniu 15 stycznia 2002 roku pozwana wystawiła weksel in blanco. Weksel ten został wypełniony na kwotę 6 073,46 zł. Z treści dokumentu wynika, że wystawca tego weksla zobowiązał się do zapłaty sumy wekslowej w dniu 8 lutego 2005 r. na rzecz (...) sp. z o.o.

Wystawiony weksel in blanco związany został z zawarciem umowy agencyjnej z (...) S.A., na zabezpieczenie roszczeń związanych z obowiązkiem zwrotu przez agenta wszelkich kwot prowizji, wynagrodzeń wypłaconych zaliczkowo oraz innych przysługujących Towarzystwu w stosunku do niego, w tym kosztów windykacji należności.

Pismem z dnia 14 stycznia 2005 r. (...) sp. z o.o. poinformowała C. K., że nabyła od dotychczasowego wierzyciela (...) S.A. wierzytelność wynikającą z zawartej umowy agencyjnej, wzywając jednocześnie do wykupu wystawionego weksla in blanco.

Pismem z dnia 21 grudnia 2007 r. (...) sp. z o.o. poinformowała C. K., że zbyła wierzytelność w kwocie 4 442 zł na rzecz nowego wierzyciela (...) sp. z o.o. wynikającą z zawartej umowy agencyjnej / umowy o współpracy, wzywając jednocześnie do dokonania wpłat.

Sąd I instancji stwierdził, iż roszczenie nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem powód nie ma legitymacji do dochodzenia należności z załączonego do pozwu weksla.

Na wstępie Sad Rejonowy zaznaczył, iż zgodnie z art. 76 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (Dz.U. z 1936 r. Nr 37 poz. 282), wystawca i akceptant, których zobowiązanie wekslowe wygasło wskutek przedawnienia lub zaniedbania czynności zachowawczych, są zobowiązani wobec posiadacza wekslu, o ile z jego szkodą niesłusznie się wzbogacili. Roszczenie z tytułu niesłusznego zubożenia ulega przedawnieniu z upływem lat trzech, licząc od dnia wygaśnięcia zobowiązania wekslowego.

Dalej Sąd I instancji podkreślił, iż już w pozwie powód wskazał, iż weksel jest przedawniony i w niniejszym postępowaniu dochodzi roszczenia w oparciu o art. 76 prawo wekslowe, a z dołączonych akt wynika iż na kanwie postępowania związanego z dochodzeniem roszczenia bezpośrednio z wekslu zarzut przedawnienia owego zobowiązania wekslowego został podniesiony, co skutkowało cofnięciem powództwa bez zrzeczenia się roszczenia.

Powyższe kwestie mają istotne znaczenie dla oceny żądania wskazanego w pozwie albowiem powodowi otwiera się droga do dochodzenia roszczenia w oparciu o przepis art. 76 ustawy prawo wekslowe wyłącznie wówczas, gdy zobowiązanie wygasło wskutek przedawnienia wekslowego wynikającego z art. 70 ustawy prawo wekslowe i jednocześnie roszczenie to nie uległo przedawnieniu w terminie wskazanym w art. 76 ustawy prawo wekslowe. Stosownie do art. 70 w zw. z art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (Dz.U. z 1936 r. Nr 37 poz. 282), roszczenia wekslowe przeciw wystawcy weksla własnego ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech, licząc od dnia płatności weksla. W myśl powołanego już 70 ust. 1 i 2 o początku biegu przedawnienia decyduje dzień płatności, nie zaś wymagalności. Termin płatności określają przepisy art. 33 - 37, przy czym odrębne zasady dotyczą weksli płatnych za okazaniem (art. 34) lub w pewien czas po okazaniu (art. 35). Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym wierzyciel mógł dochodzić swego roszczenia wekslowego przeciw dłużnikowi. Czas przedawnienia oblicza się w ten sposób, że nie wlicza się dnia płatności (art. 73). Początek zatem biegu terminu przedawnienia roszczenia z weksla własnego skierowanego przeciwko wystawcy weksla własnego, zgodnie z art. 70 w związku z art. 103 i 104 prawa wekslowego, liczy się od dnia płatności weksla. Tę samą zasadę stosuje się do weksli in blanco. Przedawnienie praw z weksla in blanco nie rozpoczyna biegu do czasu jego wypełnienia. Przedawnienie roszczenia z weksla wręczonego bez wypełnienia daty płatności i bez zastrzeżeń, co do tej daty, rozpoczyna się z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1938 r.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2007 r., V CSK 323/07, nie publ.).

Sąd Rejonowy zaznaczył, że mając na względzie zasadny zarzut przedawnienia zobowiązania wekslowego, uznać należało, iż roszczenie uległo przedawnieniu w oparciu o przepis art. 70 ustawy prawo wekslowe, co implikowało do możliwości dochodzenia roszczenia odszkodowawczego zawartego w prawie wekslowym.

W niniejszej sprawie powód żąda uwzględnienia roszczenia na podstawie załączonego weksla. Zdaniem Sądu I instancji należy zwrócić uwagę, że oprócz dokumentu weksla oraz deklaracji wekslowej i umowy samej cesji z dnia 21 grudnia 2007 roku pomiędzy (...), a (...) sp. z o.o. powód nie załączył żadnego dokumentu z tym wekslem związanego. W ocenie Sądu Rejonowego okoliczność, ta jest na tyle istotna w świetle art. 339 § 2, gdyż materiał zgromadzony w aktach sprawy, zarówno głównych jak i dołączonych w świetle określonej podstawy prawnej i faktycznej budzi poważane wątpliwości. W procesie wekslowym bowiem, legitymację do dochodzenia praw z weksla ma osoba, która dochodzi należności pieniężnej od zobowiązanego z weksla, o ile weksel ten został należycie wypełniony, a jego prawdziwość nie nasuwa wątpliwości. Ponadto osoba ta musi być uprawniona z weksla bezpośrednio oraz - w sytuacji, gdy prawa te nie wynikają wprost z weksla - także osoba która wykaże odpowiednim dokumentem przejście tych praw na siebie. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, o jakim mowa w art. 76 prawa wekslowego przysługuje posiadaczowi weksla w rozumieniu art. 16 cytowanej ustawy prawo wekslowe, który był uprawniony z weksla w chwili przedawnienia lub wygaśnięcia zobowiązania wekslowego. Weksel musi zawierać przy tym wszystkie elementy wymagane dla jego ważności przez prawo wekslowe.

I tak, doktryna rozróżnia istnienie materialnej i formalnej legitymacji z weksla. Przyjmuje się, że legitymację materialną ma wierzyciel wekslowy, który jest właścicielem weksla, natomiast legitymację formalną ma ten, kto jest w posiadaniu weksla i wykaże swoje prawo nieprzerwanym szeregiem indosów. Przepis art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, póź. 282 ze zm.) uzależnia istnienie legitymacji formalnej od spełnienia dwóch warunków: posiadania weksla i możliwości wykazania swojego uprawnienia nieprzerwanym szeregiem indosów.

Dalej Sąd Rejonowy podkreślił, iż w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że powód jest faktycznym posiadaczem złożonego do akt sprawy weksla. Jednakże z dokumentu tego nie wynika, że jest on uprawniony do żądania zapłaty od dłużnika wekslowego roszczenia z art. 76 prawa wekslowego, czy też mówiąc za Ustawodawcą - trudno jest mówić o odpowiedzialności wystawcy weksla trasowanego i akceptanta za przedawnienie lub wygaśnięcie w wyniku zaniedbania czynności zachowawczych - wobec rzekomego (tu powoda) posiadacza weksla, który nie wykazał swego posiadania w myśl prawa. W treści weksla jako remitent, a więc osoba na rzecz lub zlecenie której należy zapłacić, jest wskazana (...) sp. z o.o., przy czym z deklaracji wekslowej jednoznacznie wynika, iż upoważnionym do wypełnienia weksla remitentem jest tylko (...) S.A. Na dokumencie weksla brak jest indosu na podstawie, którego można byłoby stwierdzić przejście uprawnień ze spółki (...) S.A. na (...) sp. z o.o., która cesją przełała wierzytelność na rzecz powoda.

Zdaniem Sądu I instancji samo zawiadomienie o rzekomej cesji wierzytelności w świetle powyższych rozważań jest niewystarczające dla przyjęcia legitymacji po stronie powoda do dochodzenia roszczenia uzupełniającego z wekslu. W związku z tym brak jest podstaw do przyjęcia, że powodowi przysługuje formalna legitymacja wekslowa. Brak tej formalnej legitymacji pozbawia posiadacza weksla ułatwienia dowodowego przewidzianego w powyższym przepisie do dochodzenia zapłaty przed sądem, ale - co do zasady - nie pozbawia go możliwości sądowego dochodzenia zapłaty posiadanego weksla. W takiej sytuacji posiadacz, aby uzyskać korzystne dla siebie rozstrzygnięcie, musi udowodnić swoje prawo. Co oznacza, iż oprócz weksla powód winien przedstawić dowody wskazujące na przejście na niego praw z weksla. Mogą to być, w zależności od sposobu nabycia praw z weksla, na przykład umowa przelewu wierzytelności, zabezpieczeniem której był przedmiotowy weksel czy postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, gdy przejście praw z weksla nastąpiło przez dziedziczenie.

W dalszej części Sąd I instancji podkreślił, iż z uwagi na to, że zobowiązania wekslowe są zobowiązaniami abstrakcyjnymi, powodem w takich sprawach może być tylko osoba bezpośrednio uprawniona z weksla (względnie okazująca się nieprzerwanym szeregiem indosów) bądź wprawdzie bezpośrednio nieuprawniona, ale taka która

wykaże odpowiednimi dokumentami przejecie na siebie praw z tego weksla. Roszczenie bowiem z art. 76 przysługuje posiadaczowi, którym jest z reguły indosatariusz.

Sąd Rejonowy zaznaczył, iż w niniejszej sprawie powód jak już wyżej wskazano, nie jest uprawnionym z weksla bezpośrednio. Nie przedłożył również żadnych dowodów, z których wynikałoby przejście na niego praw z tego weksla. W związku z powyższym, w ocenie Sądu I instancji, po stronie powoda brak jest legitymacji do dochodzenia sądowej ochrony roszczenia przeciwko pozwanej.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając mu:

- 1) naruszenie przepisów postępowania poprzez niezastosowanie art. 229 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. poprzez nieuznanie, iż powód posiada legitymację czynną;
- 2) naruszenie przepisu prawa materialnego art. 6 k.c. przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji obarczenie powoda ciężarem dowodu;

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie żądania pozwu przez zasądzenie od pozwanego na rzecz (...) Sp. z o. o. z siedzibą w W. kwoty 6.073,46 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 2 lutego 2011 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.,

ewentualnie:

- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia - przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Rejonowy poczynił w analizowanej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego. Z poczynionych ustaleń wyciągnięte zostały prawidłowe wnioski prawne i poprawnie sąd pierwszej instancji zinterpretował treść oraz znaczenie zastosowanych przepisów. Także uzasadnienie zaskarżonego wyroku odpowiadało wymogom określonym w art. 328 k.p.c., co pozwoliło Sądowi Okręgowemu na merytoryczną kontrolę orzeczenia. Stąd, w niniejszej sprawie sąd drugiej instancji na podstawie art. 382 k.p.c. przyjął ustalenia faktyczne i wnioski prawne Sądu Rejonowego jako swoje własne. W tej sytuacji rozważeniu podlegały jedynie zarzuty zawarte w apelacji strony powodowej.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak SN w orzeczeniu z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98 niepubl.).

Odnosząc powyższe rozważania trzeba zauważyć, iż zarzut naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. nie znajduje podstaw w niniejszej sprawie.

Nie doszło również do naruszenia art. 6 k.c. Należy zgodzić się z Sądem Rejonowym, że powód nie udowodnił zasadności roszczenia. Słusznie Sąd Rejonowy zauważa, że w sytuacji gdy powód nie może wylegitymować się ciągiem indosów, zobowiązany był przedstawić dowody wskazujące na przejście na niego praw z weksla. Jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy oprócz dokumentu weksla oraz deklaracji wekslowej i umowy samej cesji z dnia 21 grudnia 2007 roku pomiędzy (...), a (...) sp. z o.o. powód nie załączył żadnego dokumentu z tym wekslem związanego. W szczególności

nie złożył żadnego dowodu na okoliczność przejścia uprawnień z weksla na rzecz (...) Sp. z o.o. od Spółki (...) S.A. w W., która zgodnie z deklaracją wekslową była uprawniona do wypełnienia weksla in blanco.

Skarżący sam dostrzega potrzebę przeprowadzenia dowodu z umowy przelewu wierzytelności z dnia 30 kwietnia 2004, mocą której (...) Sp. z o.o. nabyła od Spółki (...) S.A. w W. wierzytelność wobec pozwanej, ale wniosek o dopuszczenie takiego dowodu zgłosił dopiero w apelacji. Niezasadna jest przy tym argumentacja powoda odnośnie potrzeby powołania tego dowodu dopiero na etapie postępowania przez Sądem Odwoławczym. W sytuacji, gdy powód nie wykazał dokumentami przejścia uprawnień z weksla na siebie, to jego zgodnie z art. 6 k.c. obciążał ten dowód. W niniejszej sprawie nie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, a roszczenie przewidziane w art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282) nie jest roszczeniem wekslowym (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 2010 r. I CSK 143/10), roszczeniem o charakterze ogólnym. Implikuje istotne konsekwencje prawne w zakresie prawa procesowego, także w zakresie ciężaru dowodu. Nie dochodzi tu do przerzucenia ciężaru dowodu na pozwanego, jak twierdzi skarżący. Na powodzie spoczywał dowód wykazania przejścia na niego praw z weksla, czemu w niniejsze sprawie nie sprostał z powodów wskazanych powyżej.

W związku z tym, w ocenie Sądu Okręgowego w świetle art. 381 k.p.c. brak było podstaw prawnych do dopuszczenia tego dowodu na etapie postępowania apelacyjnego.

Przepis art. 381 k.p.c. uprawnia sąd drugiej instancji do pominięcia dowodów, które mogły być złożone w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Dlatego skuteczność wniosku dowodnego zgłoszonego w apelacji, uzależniona jest od wykazania, że dowód nie mógł być zgłoszony wcześniej lub zachodziły okoliczności powodujące, że potrzeba powołania się na ten dowód wcześniej nie zachodziła. Powód, na którym spoczywał ciężar dowodu, nie może skutecznie zarzucać w apelacji pominięcia jego twierdzeń (a za takie należy uznać również dokumenty prywatne złożone na tę okoliczność) co do prawidłowości dokonanego przez siebie wyliczenia kosztów remontu garażu pozwanego. Okoliczność, że Sąd Rejonowy nie uznał ich za wystarczające do wydania korzystnego dla niego rozstrzygnięcia, nie uzasadnia także, w myśl art. 381 k.p.c., przedstawionego dopiero w apelacji wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego.

Uregulowanie zawarte w art. 381 k.p.c. jest wyrazem dążenia do koncentracji materiału dowodowego przed sądem pierwszej instancji. Strona, która dopuszcza się zaniebdania w zakresie przysługującej jej inicjatywy dowodowej w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, musi się liczyć z tym, że sąd drugiej instancji jej wniosku dowodowego nie uwzględni (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 kwietnia 2002 r., IV CKN 980/00, LEX nr 53922).

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.